

JÅRDI

Nyhetsbrev 1/2012

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Välkommen till Länsstyrelsens informationsbrev "Jårdi" som tar upp aktuella frågor som rör lantbruk och landsbygd. Vi vänder oss till er som är intresserade av Gotlands utveckling kring dessa frågor. Har du frågor om eller synpunkter på innehållet, kontakta Karin Nilsson, tfn 0498-29 20 31. Du hittar även "Jårdi" på vår webbplats: www.lansstyrelsen.se/gotland

Länsstyrelsen i Gotlands län

621 85 VISBY

Tel 0498-29 21 00

www.lansstyrelsen.se/gotland

gotland@lansstyrelsen.se

Ansvarig utgivare:

Gösta Cedergren

gosta.cedergren@lansstyrelsen.se

MER INFO PÅ WEBBEN!

www.lansstyrelsen.se/gotland

www.jordbruksverket.se

I DETTA NUMMER AV JÅRDI

- Sid 2 Nu är det SAM Internet som gäller!
Får - märkning, journalföring och rapportering
- Sid 4 Våtmarksplaner - gör slag i saken!
- Sid 5 Grundkurs i sprutförarbehörighet
- Sid 6 Överskott, underskott eller både och?
En växtnärbalans kan ge dig svaret på frågan
Vad är en växtnärbalans?
- Sid 7 Översyn av dränering - ny Greppa-rådgivning
Vast, tun eller mur - är den av sten är den värdefull,
även i skogsmark
- Sid 8 170 hektar blev åker 2011
- Sid 9 Länsstyrelsen organiserar om

Mottagning av SAM-ansökningar 2012

Sista ansökningsdag för SAM 2012 är den 29 mars.

SAM-internet är från och med i år det ordinarie sättet att göra SAM-ansökan på. För hjälp med ansökan via dator se annan artikel i denna tidning.

Vi kommer att ha mottagning av SAM-ansökningar i Visby. Då kan vi göra en översiktlig genomgång av din ansökan. Det är ingen garanti för att felaktigheter inte finns i din ansökan, men en god hjälp på vägen.

Mottagningen kommer att ha öppet följande tider på Visborgsallén 4 i Visby: **Måndag 26 mars till och med torsdag 29 mars kl. 08.00 – 16.00.**

■ Nu är det SAM Internet som gäller!

Erling Ahlqvist

Sista ansökningsdag är 29 mars.

Inför SAM-ansökan 2012 kommer du inte att få någon SAM-blankett. Du skall istället söka dina stöd direkt på Jordbruksverkets webbplats i tjänsten SAM Internet.

Nu satsar Jordbruksverket och Länsstyrelsen på att få alla lantbrukare i hela Sverige att söka sina stöd i SAM Internet. Anledningen är att det blir färre fel i ansökningarna när lantbrukarna söker stöd i SAM Internet jämfört med på blankett. Färre fel i ansökningarna betyder att fler lantbrukare kan få sina stödpengar vid det tidigaste utbetalningsdatumet.

All information som förut kom med posten finns från och med i år bara i SAM Internet eller på Mina sidor.

Vi hjälper dig om du vill

Du kan komma och göra din ansökan hos oss och direkt få svar på dina frågor.

Tid och plats:

- Linde Gamla Skola, tisdagar och onsdagar mellan klockan 10-16, vecka 8-11.
- Länsstyrelsen Visby, måndag till fredag kl. 8-16 från 20 februari till 29 mars.

Du kan också kontakta oss per telefon under hela SAM-ansökansperioden.

Ring och boka tid! Telefonnummer är: 0498-29 21 45.

Vill du att någon annan ska göra ansökan åt dig?

Om du vill att en konsult ska göra din ansökan, tänk på att kontakta konsulten i god tid. För att konsulten ska kunna göra ansökan åt dig måste du ge konsulten fullmakt. Det gör du via Mina sidor som du hittar på www.jordbruksverket.se/minasidor. Du kan också göra det med hjälp av blanketten "Fullmakt – e-tjänster". Du kan ge konsulten fullmakt redan nu.

■ Får - märkning, journalföring och rapportering

Karin Nilsson

När vi gör kontroller i fält ser vi att det finns en osäkerhet om vad som gäller för märkning, journalföring och rapportering av får. Samma regler gäller för getter.

Anmälan om djurhållning

Alla som har ett eller flera får, getter, grisar eller nötkreatur ska anmäla detta till Jordbruksverket. Gården tilldelas då ett så kallat produktionsplatsnummer som består av landsbeteckningen SE plus upp till sex siff-

ror. Huvudsyftet med produktionsplatsnumret är att kunna spåra djur vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. Om man har djur på mer än en plats kan man behöva flera produktionsplatsnummer.

Årlig djurräkning

I december varje år ska du räkna dina får. Uppgiften ska du notera i din journal och redovisa på en blankett till Jordbruksverket. Djurantalet kan också rapporteras in via internet. Uppgifterna ska vara inrapporterade senast 15 januari följande år.

Märkning

Får som är **födda före den 9 juli 2005** ska märkas senast när de lämnar födelsegården. Öronbrickorna ska vara präglade med födelsegårdens produktionsplatsnummer, individnummer är frivilligt. Djur som inte går direkt till slakt ska märkas med en bricka i vardera örat. Får till slakt behöver bara märkas med en öronbricka, om inte slakteriet har andra krav på märkning.

Får som är **födda efter den 9 juli 2005** ska märkas senast när de är 6 månader gamla. Djur som lämnar födelsegården före 6 månaders ålder ska märkas innan dess. Djur som är avsedda att leva längre än 12 månader ska märkas med en bricka i vardera örat. Märkena ska vara präglade med födelsegårdens produktionsplatsnummer och individnummer. Samma individnummer får inte användas igen i besättningen förrän tidigast 20 år efter det att den första brickan beställdes.

Får som är avsedda att leva kortare tid än 12 månader behöver bara märkas med en bricka i ena örat. Öronbrickorna ska vara präglade med födelsegårdens produktionsplatsnummer, individnummer är frivilligt. Om djuret blir äldre än 12 månader ska det märkas om med två öronbrickor med individnummer.

De märken du använder ska vara godkända av Jordbruksverket. Märken och märkningsutrustning beställs från Jordbruksverket på blankett eller via internet.

Journalföring

Får ska journalföras i en stalljournal som är godkänd av Jordbruksverket. Journaler ska sparas i minst tre år efter att sista djuret i journalen lämnat besättningen.

För djur som är **födda före 2010** ska du journalföra följande uppgifter:

- inköpta djur som finns på platsen när du börjar en ny journal,
- djur som kommer till produktionsplatsen och vilken produktionsplats de närmast kommer ifrån,
- djur som lämnar produktionsplatsen, vilken produktionsplats de skickas till och uppgifter om transportören.

För djur som är **födda från och med 2010** ska du journalföra följande uppgifter:

- de djur som finns på platsen när du börjar en ny journal,
- födslar med uppgift om födelseår och identifieringsdatum,
- OBS! alla djur som blir mer än 12 månader ska journalföras som enskilda individer,
- dödsfall med uppgift om månad och år när djuret dött på produktionsplatsen,
- djur som kommer till produktionsplatsen och vilken produktionsplats de närmast kommer ifrån,
- djur som lämnar produktionsplatsen, vilken produktionsplats de skickas till och uppgifter om transportören.

Transportdokument

När djur flyttas mellan två produktionsplatser med olika djurhållare ska ett transportdokument följa med transporten. Den som lämnar iväg fåren ska fylla i blanketten. Den som tar emot djuren ska sedan spara transportdokumentet på den mottagande platsen i minst 3 år.

Rapportering till förflyttningsregistret

Från och med 2008 ska alla förflyttningar av får rapporteras till ett förflyttningsregister. Du som är registrerad som djurhållare på en produktionsplats är ansvarig för att göra rapporteringen. Både den som lämnar djur och den som tar emot djur ska rapportera.

Du ska rapportera senast 7 dagar efter djuren kom till eller lämnade din produktionsplats. När djur dör och körs till destruktion behöver ingen rapportering göras. Kom ihåg att notera dödsfall i besättningen i journalen. Genom en fullmakt kan du låta slakteriet rapportera när dina djur har gått till slakt. Det här gäller alltså bara förflyttningar till slakteri.

Förflyttningar kan rapporteras på blankett eller via internet. Fullständiga regler för märkning, journalföring och rapportering hittar du på www.jordbruksverket.se.

■ Våtmarksplaner - gör slag i saken!

Christina Huhtasaari

Nu återstår bara knappt två år av denna stödperiod för landsbygdsprogrammet, så ni som har planer och funderingar på att anlägga en våtmark bör göra verklighet av planerna nu. Vi har fortfarande gott om pengar, men om efterfrågan inte finns här på Gotland så är risken stor att de medlen omfördelas till något annat län.

Jag har varit i kontakt med många, både på fältbesök, men även gjort rådgivning inom Greppa Näringen. Jag vet därför att det finns en hel del lämpliga platser för våtmarker och det vore bra om våtmarker kunde anläggas. Bra både för markägaren, eftersom det inte alltid växer så bra på de plat-

Foto: Henrik Johansson

serna idag, och bra för miljön. Miljönyttan kan bestå av näringsrening och/eller biologisk mångfald. Båda delarna är värdefulla.

Kort om regelverket kring våtmarker

- Våtmarken ska ligga i eller i anslutning till odlingslandskapet.
- En våtmark kan skapas genom att dämna i öppna diken och på så sätt skapa en översvämningsvåtmark som kan betas under torrperioder.
- Våtmark för bevattningsändamål, så kallad kombidamm är en möjlighet.
- Fosfordamm är en specialform av våtmark som kan vara lämplig i ett mindre dike.
- Maximal stödnivå är 90 % av kostnaderna, dock högst 200 000 kr/ha.
- Beslut om våtmarken behöver fattas under 2012-2013 och genomförandet måste vara klart under 2014-2015.

Jag vill därför uppmana alla – såväl nya intressenter som dig som jag redan besökt: Ta kontakt så kan vi hjälpas åt att komma vidare, så att du gör slag i saken! Christina Huhtasaari, tfn 0498-29 20 27.

Grundkurs i sprutförarbehörighet

Linda Larsson

För dig som skall börja hantera bekämpningsmedel. Godkänd genomförd kurs ger dig 5-årig behörighet att använda kemiska bekämpningsmedel klass 1L och 2L.

Grundkurs - fyra dagar

Lövsta: 26-27 och 29-30 mars.

Kostnaden, som inkluderar kursavgift, kursmaterial och förtäring, är 3.600 kr exkl. moms.

Kursinnehåll

- Allmänt om bekämpningsmedel
- Säker hantering av bekämpningsmedel
- Hälsorisker med bekämpningsmedel
- Risker för den yttre miljön
- Bekämpningsteknik
- Aktuell lagstiftning
- Spridningsregler med mera.

Anmälan senast 12 mars.

Anmälan om deltagande till Länsstyrelsens expedition, tfn 0498-29 23 36. Du kan också sända anmälan per e-post till gotland@lansstyrelsen.se

■ Överskott, underskott eller både och? En växtnäringsbalans kan ge dig svaret på frågan

Linda Larsson

Inom Greppa Näringen spelar växtnäringsbalansen en central roll eftersom den ger en bra bild över hur växtnäringsflödet är på gården. Den talar om var det finns risk för förluster av framför allt kväve och var potential finns till bättre utnyttjande. För fosfor och kalium får du en bra bild av om du gödslar i onödan eller om du tär för mycket på markens förråd.

Vill du göra en växtnäringsbalans för din produktion kan du gå in på Greppa Näringens hemsida www.greppa.nu och göra en. Du kan också gå kursen på Lövsta den 13 mars. Där kommer du att göra din egen växtnäringsbalans via Greppa Näringens hemsida och lära dig hur du skall tolka den, hur bra du utnyttjar din växtnäring och hur balansen kan förbättra din produktion.

Anmälan senast 8 mars till Linda Larsson, tfn 0498-29 21 01 eller linda.larsson@lansstyrelsen.se (viktigt för att hinna få inloggningsuppgifter).

Inbjudan till kurs
**Överskott, underskott, eller både och?
Gör din egen växtnäringsbalans!**

13 mars kl.13.00-15.30
Datasalen på Lövsta

Anmälan till Linda Larsson tfn 0498-29 21 01

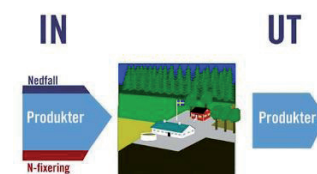
Finansiering sker genom Landsbygdsprogrammet 2007-2013
Medlen kommer från EU och svenska staten

greppa näringen

VAD ÄR EN VÄXT- NÄRINGSBALANS?

Skillnaden mellan tillförd och bortförd växtnäring vid gårdsgrind. Man beräknar flödet till gården via insatsmedel, kvävenedfall och kvävefixering och från gården via produkter. Den egna stallgödseln och egenproducerade fodret är inte med i balansen. Det finns även andra typer av balanser för växtnäring t.ex. fältbalanser, nationella balanser och stallbalanser

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

■ Översyn av dränering - ny Greppa-rådgivning

Christina Huhtasaari

Runt om på ön ser man att det har skett en hel del underhållsarbeten ute i kanalerna, men hur är det med dräneringen på fältet?

En väl fungerade dränering är viktigt ur många olika aspekter – både ekonomiskt och för miljön. En god dränering gör att växternas rötter kommer åt en stor jordvolym och kan ta upp både vatten och näring. På en dåligt dränerad jord ökar risken för markpackning och dålig genomsläpplighet i plogsulan. När ytvatten står länge på ett fält slammas jorden upp och risken för utlakning, särskilt av fosfor, ökar när jordpartiklar följer med vattnet. I en vattenmättad jord går fosfor även ut i löst form och kan utlakas lättare.

Som tumregel gäller att 90 % av fosforförlusterna sker från 10 % av arealen under 1 % av tiden. Det betyder att förlusterna är väldigt lägesbundna och att en god dränering minskar risken för att förluster ska uppstå.

Greppa Näringen har tagit fram en rådgivningsmodul som tar sikte på skötselinsatser för att dräneringen på fältet ska fungera så väl som möjligt. Vid rådgivningstillfället gör vi en fältvandring och tittar bland annat på

- hur det ser ut där täckdiketsögon mynnar ut
- hur eventuella slambrunnar fungerar
- om täckdikedet är beroende av underhåll av ett dikningsföretag
- områden med risk för yterosion

Rådgivningen avslutas med ett förslag på förbättringar av dräneringen på gården.

Du är välkommen att anmäla ditt intresse för en rådgivning kring dränering, både du som redan är och du som vill bli Greppa-medlem. Rådgivningen är kostnadsfri för dig och riktar sig till dig som odlar minst 50 ha.

Välkommen att höra av dig till mig, Christina Huhtasaari,
tfn 0498–29 20 27.

Gammal stenmur i Gothem. Foto: Inventerare från I trädgudars land/Skog och historia.

■ Väst, tun eller mur - är den av sten är den värdefull, även i skogsmark

Britta Johansson

Stenmurar har höga naturvärden genom den variation de skapar i landskapet, de utgör också ofta värdefulla livsmiljöer för flera hotade växter och djur. De vittnar dessutom på ett tydligt sätt om gångna tiders gränser och markanvändning och har därför ett stort kulturhistorisk värde.

En stenmur är definierad som en uppbyggnad av sammanpassade, på varandra lagda stenar, som har en tydlig långsträckt utformning i naturen.

I takt med rationaliseringen av jordbruket så har många stenmurar tagits

bort helt eller skadats och 1994 beslutades att via lag (miljöbalken) skydda stenmurar i odlingslandskapet mot ytterligare skador. I vissa fall kan de även vara skyddade enligt KML (lagen om kulturminnen m.m.). Om man ska göra något som kan skada en stenmur så måste man ha en dispens och/eller tillstånd från Länsstyrelsen. Många vill ta bort stenmurar för att få större brukningsenheter, men rationalisering av jordbruket räknas inte som ett särskilt skäl att få dispens eller tillstånd.

De flesta känner till att stenmurar i odlingsmark är skyddade. Något de flesta inte känner till är att stenmurar i skogsmark eller övergiven betesmark omfattas av samrådsplikt. Ska man göra något som kan skada en stenmur på sådan mark så måste man anmäla detta för samråd till Länsstyrelsen. I samrådet ska man diskutera vilka anpassningar som kan behöva göras för att begränsa eller motverka skadan.

Åtgärder som kan skada en stenmur är till exempel borttagande av hela eller delar av muren eller uppläggande av avfall eller massor mot muren.

Om du har frågor kring detta, hör av dig till Länsstyrelsen, tfn: 0498- 29 21 00.

Tips!

Det finns flera ekonomiska stöd att söka för stenmurar som behöver restaureras eller röjas fram. Hör av dig till oss så hjälper vi dig vidare.

Kontakta Britta Johansson, tfn 0498-29 20 97 eller Katarina Amér, tfn 0498-29 20 70.

■ 170 hektar blev åker 2011

Ur *Lokal-Eko nr 1 2012*, författare Karolina Johansson, medförfattare Katarina Amér.

Finns det skog på Gotland? Den frågan får man ofta. Visste du att det nästan är 40 % av Gotlands yta som faktiskt består av produktiv skogsmark, det vill säga ungefär 107 000 hektar.

Det avverkas knappt 1 000 hektar skog per år på Gotland. Förra året var det 1 170 hektar som anmäldes för avverkning till Skogsstyrelsen. Men det är inte alltid det blir ny skog av den areal som avverkas. Varje år är det ungefär 30 % som läggs om till annat ändamål t.ex. åkermark, bete, tomter med mera. 2011 anmäldes 380 hektar för omläggning till annat ändamål än skogsproduktion.

Kan beröra fornlämningar

Ofta handlar det om omläggning av skogsmark till åkermark. Samtidigt är kunskapen om var skogens fornlämningar finns begränsad och föråldrad. Tänk på att en fornlämning alltid är skyddad enligt lag oavsett om den är känd eller inte! För att fornlämningarna inte ska komma till skada kan det bli aktuellt med en arkeologisk inventering/utredning före avverkningen. När större arealer ska läggas om är det oftast exploatören som bekostar den arkeologiska insatsen. Tillstånd enligt Kulturminneslagen krävs alltid om

Foto: Katarina Amér

du vill påverka en fornlämning. Du har ett ansvar som markägare att ha kunskap om vilka fornlämningar du har på dina marker. För frågor eller mer information om fornlämningar i samband med omläggning, kontakta kulturmiljö på Länsstyrelsen. Kontaktperson är Katarina Amér, tfn: 0498-29 20 70 eller 29 21 00 (växel).

Läs mer

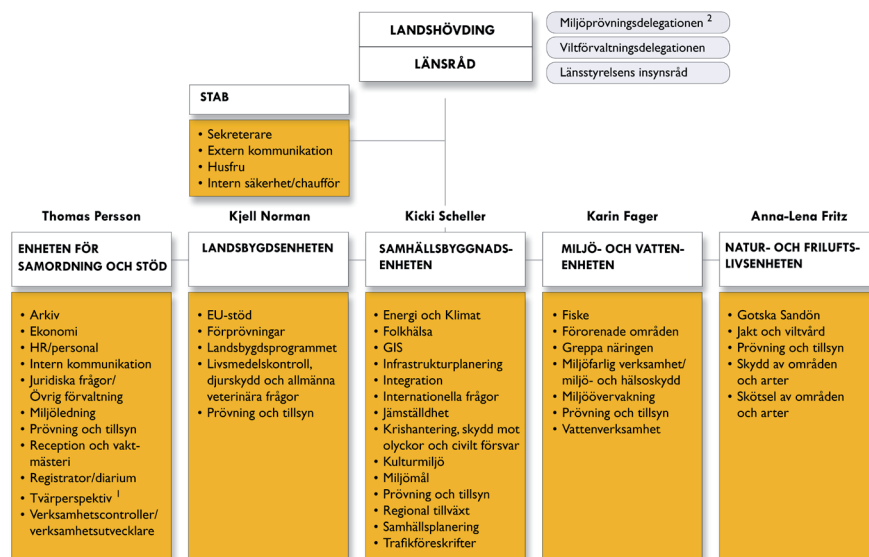
Broschyren "Bygga och bevara - hur påverkar fornlämningar dina byggplaner?" finns tillgänglig digitalt på Riksantikvarieämbetets webbplats: <http://www.raa.se/publicerat/9789172095984.pdf>

Länsstyrelsen organiserar om

Kjell Norman

Från den 1 februari 2012 har Länsstyrelsen på Gotland en ny organisation. Det ska vara tydligt vad de olika enheterna står för och därmed enkelt för dem som har kontakt med oss att hitta rätt med sina frågor. Den nya organisationen är också plattare i och med att vi endast har en chefsnivå utöver länsledningen. Vår verksamhet är nu uppdelad i fem olika enheter. Till stöd för länsledningen finns även en mindre stab.

De fem enheterna med respektive chef är: **Enheten för samordning och stöd**, Thomas Persson, **Landsbygdsenheten**, Kjell Norman, **Samhällsbyggnadsenheten**, Kicki Scheller, **Miljö- och vattenenheten**, Karin Fager och **Natur- och friluftslivsenheten**, Anna-Lena Fritz.

¹ Med tvärspektiv menar vi verksamhetsintegrering av perspektiven jämställdhet, mänskliga rättigheter, barns bästa, tillgänglighet samt folkhälsa. Arbetet med tvärspektiv utgår från 5§ länsstyrelseinstruktionen.

² Miljöprövningsdelegationen övergår till Stockholms län 2012-06-01

I Landsbygdsenheten som består av ca 25 medarbetare finns verksamheterna, EU-stöd med åtagandeplanering inklusive rådgivning kring betesmarker och slätterängar, Landsbygdsprogrammet med företagsstöd och projektstöd samt djurskyddsfrågor, livsmedelskontroll och förprövning av djurstallar.

Våra uppdrag är att verka för att lantbrukets konkurrenskraft stärks, att landsbygden utvecklas och att djurskyddet stärks i det gotländska samhället. Ett mål för den nya enheten är att utveckla en större flexibilitet beroende på hur arbetsbelastningen inom våra olika uppdrag skiftar, jämfört med tidigare när uppdragen var fördelade på olika team.

För tillfället förbereder vi nästa omgång SAM-ansökningar. I år är målet att 100 procent av ansökningarna skall ske digitalt. Andra aktuella frågor som vi arbetar med är stödet till utbyggnad av bredband på den gotländska landsbygden och insatser för att utveckla olika verksamheter och enskilda företag genom olika typer av projekt och företagsstöd.

Mer information om vår verksamhet hittar du på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se.

Har du några frågor eller synpunkter är du välkommen att höra av dig.